

prof. dr. sci. Marko Petrak
1972–2022

Na pragu prelaska u drugu polovinu uobičajenog životnog vijeka, 17. januara 2022. godine iznenada je preminuo prof. dr Marko Petrak, *mag. iur., mag. phil.*, redovni profesor u trajnom zvanju i šef Katedre za rimsko pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, te predavač na Fakultetu pravnih nauka Univerziteta Donja Gorica. Za njegovu je prerano prekinutu, a ipak grandioznu, stručnu i naučnu karijeru nedovoljno ispisivati brojne stranice, a nedolično ne spomenuti se ovom prigodom makar najvažnijeg.

Studirao je i diplomirao Pravni fakultet, kao i Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Po svršetku programa latinskoga jezika završio je i dvije godine studija klasične filologije, s posebnim težištem na grčkom jeziku i književnosti. Magistrirao je građansko-pravne nauke, te zatim filozofiju na Sveučilišta u Zagrebu. Doktorirao je 2003. godine iz naučne grane rimsko pravo na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a 2005. godine postdoktorski se usavršavao u Centru za studije i istraživanja antičkih prava Univerziteta u Paviji. Predavao je Rimsko privatno pravo kao obavezni predmet, nekoliko izbornih pravnih predmeta (*Ius commune, Byzantine law...*) kao i Latinski jezik za pravnike (*Latinitas iuridica*). Na Fakultetu pravnih nauka predavao je i izborni predmet Bogišićeva kodifikacija. Tokom dva mandata bio je prodekan Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, zatim zamjenik predsjednika nacionalnoga Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju, te šef Zavoda za pravnu povijest i rimsko pravo Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Autor je četiri knjiga te preko stotinu radova iz područja rimskog prava i drugih pravnih grana, kao i gotovo sedam stotina stručnih priloga.

Marko Petrak bio je ugledni član naučnog vijeća Instituta za klasične jezike i književnost *Latina et Graeca* i član uredništva brojnih časopisa i zbornika u području prava i pravnih nauka. Kao takav bio je, od početka, član redakcije i časopisa *Studia Iuridica Montenegri-na*. Bio je nacionalni predstavnik pri Međunarodnoj asocijaciji za vizantijske studije, zatim od 2009. godine recenzent Evropske naučne fondacije te od 2016. godine član njenog *College of Expert Reviewers*.

Profesionalni i lični gubitak profesora, mentora, kritičara, ali nadasve istinskog prijatelja i podrške, s druge pak strane, nije moguće dostatno ispisati i saopštiti tekстом. No, kako je i Katul elegično spjevao „*da bih te ovdje darivao darom posljednjim smrti / ispraznu zborio riječ*”, evo nekoliko i takvih.

Kao predavač, Marko Petrak je, kako i kod drugih tako i kod mene, izazivao divljenje i posebnu afekciju prema onome o čemu govori, ma koliko se namah činilo da to ne spada u polje moga interesovanja. Lišena svake teatarske umješnosti i patosa, njegova su predavanja plijenila nadahnutim sadržajem i živošću, koji su — istina je, preko uma — uvijek dolazili iz srca. Dok je govorio, nerijetko je djelovalo da mu je za govornicom malo i neugodno, pa je nekako dječaćki stidljivo, pogledujući katkad tavanicu, katkad pod, filigranski prefinjeno saopštavao najtananije pojedinosti evropske pravne prošlosti.

Na seminarima, konferencijama, tribinama i u našim privatnim razgovorima i konsultacijama njegov um je blještao. Sa spisima, snimcima i prepisima pred nama, čitali bismo red po red, gledali detalj po detalj fotografije, ukras po ukras na kamenu; tada bi njegov entuzijazam i posvećenost eruptirala, obuhvatajući svakoga, pa i najmanje zainteresovanog. Nezamisliv je bio intenzitet srčanosti kojom se hvatao u koštac sa suptilnim i nijansiranim pitanjima antike i srednjovjekovlja i o tome nudio argumente. Svaka njegova, ma i usputna glosa, može postati zasebno naučno istraživanje. Svojom smrću pridružio se liku pravnih učenjaka u Evropi koji su, još od Grocijusa naovamo, doprinijeli slavi svoga roda, a časti prava i pravnika.

Za nas mlade kolege, lik Marka Petraka i njegov rad zauvijek će predstavljati *esprit de corps* koji nas spaja u neraskidivu zajednicu istraživača koja nadilazi državne, jezičke ili kakve druge granice. Njegova razmišljanja o temeljnim aspektima pravne nauke i studija rimskog i prava uopšte, od prelomnog su značaja, te daju maestralni okvir za dalje, dublje promišljanje, akademsku raspravu i dijalog, što je *pro animae suae* zaostavština svima nama koji smo sa njim saradivali i poznavali ga.

Stoga je i naročito teško, uz ovaj veliki i nenadoknadiv gubitak, to što se opraštamo ne samo od velikog naučnika, već od izvrsnog čovjeka, humaniste, uzora mnogima, čovjeka koji je uprkos svim postignućima i u smrti ostao skroman i nježan, za pisca ovih redaka istinskog učitelja, najdivnijeg oca, brižnog supruga i sina...

Nekako i mogu da razumijem da više nećemo popiti pivo u Bulldoga, da nećemo sjesti u Vinogradskoj, da se nećemo čekati kraj Svetog Martina, da te neću vidati u Podgorici, ali da neću čuti tvoje „Di je Andro?” i „Fala ti, Andro!” ne mogu ni da razumijem, ni da prihvatim. Vjerovatno ćeš mi za dan-dva, mjesec-dva ili godinu-dvije nedostajati više nego danas. Ne znam ni kako se tuguje za tobom, o tome se nijesmo nikad dogovarali. Sve drugo važi, kako sam i obećao.

*Heu miser indignē frāter adēmp̄te mihī
nunc tamen intereā haec, prīscō quae mōre parentum
trādita sunt tristī mūnere ad īnferiās,
accipe frāternō multum mānantia flētū.
Atque in perpetuum, frāter, avē atque valē.
(Catullus, 101, 6–10)*

Andrej Bracanović